

מלאכת דש א: גדר המלאכה:
(זמן קיץ מסכת שבת ט)

1.

משנה עג. "והדש"
גמרא עג: מ"והדש" עד "וזורה"
גמרא עג: מ"אמר רב פפא האי מאן" עד "והמעמר"
רש"י עג: ד"ה "מפרק"
רש"י סוכה יג: ד"ה "מכבדות"
ריטב"א עג: ד"ה "האי מאן"
חידושי הר"ן (מיוחס לו) עג: ד"ה "האי מאן"
רמב"ן עג: ד"ה "הא דאמרין במאן דשדא"
תוספות הרא"ש עג: ד"ה "ואחת משום"
רבינו חננאל עג: (למטה) ד"ה "הדש" עד עד. "וכן אם נטל"
מאירי עג: סוף ד"ה "יש שואלים ומה" מ"ומכל מקום אף הם מודים" עד הסוף
רש"י צה. ד"ה "מפרק"

כלל גדול פרק שביעי שבת

עג.

עין משפט נר מצוה

ב א מיי פ"ג מהלכות
שגגות הלכה ו'
ב ב מיי פ"ח מהלכות
שגגות הלכה ח'
בא ג מיי פ"ז מהלכות
שגגות הלכה ט סג
לאוין סה'

מוסף רש"י

דידע לה לשבת במאי.
הלא כיוון שגג, כספור שכל
ל"ט מלאכות מותרות (יע"ד
בתחומין, דל"ט
בקיבין פ"ח, טו).

מוסף תוספות

א. במתניין, מוס' הלא"ש.
ב. מותר ע"מ לקשור פסקי
הלא"ש סימן ג', ג. וקטר חד
כלומר, רש"י ט. ט. כטו
שהוא, רש"י ט. ה. דאי לא
היה ליה למפקד והא
מותר שלא ע"מ לקשור
הוא, רמב"ם הל"ג על:
ו. פיסוק, מוס' הלא"ש.

רבינו הגאון

נהגו, והמתקן שבבת
פטור מלאכת מחשבת
אשרה תורה, ור' יוחנן
התם בפרק ארבע מיתות
כדתיני תנא דהא מתניין
קמיה, דחאה ואמר ליה פוק
גמי כבדא, דכל מתניין
דלא מיתוקמא רישא וסיפא
בחד טעמא לאו מתניין
תרצתא היא, ר' יוחנן
לטעמיה דאמר בסוף פרק
המפקד מאן דמתרגם לי
חביא אליבא דחד תנא
מובילנא מאניה בתריה לבי
סמוחא, נתכוון לזרוק ב'
והק' ד' אבות, (רבא
רבנן) אמר (חייב) [פטור]
אבי אמר (פטור) [חייב],
ופשטה היא, ומקשינן
לרבא מתניין דקתני
ארבעים חסר אחת, ואמר
ר' יוחנן עלה שאם עשאן
כולם בהלם אחד חייב
על אחת ואחת, ולא
משכחת כהאי גוונא דחייב
בכולן פלא שבת שבת
ושגגת מלאכות, בשלמא
לאבי דאמר כי האי גוונא
חייב (כר', ויקא טעה)
בשיעורין כגון וריקת ב'
אמרו וריקת ד' וכיוצא
בהן, אלא לרבה דאמר כל
כה"ג פטור היכי משכחת
ל[הן] בדרון [שבת] ושגגת
מלאכה, הניחא אליבא דר'
יוחנן דאמר כיון ששגג
בכרת אע"פ שהודי בלאו
משכחת לה דידע דאיסור
צירושלמי (לעיל לא): אמרינן
ונקשר ממירין ב' הקשרים ומשליכין
לחוך האלמעי וחורין וקושרין שמי
הראשים זה צוה ואין צו אלא קשר אי'
ולפי זה משמע דבעי מתיר ע"מ
לקשור והא' דלא מני ליה צומת וצומת
פירשתי צפרק ב' (דף לא: ד"ה וסוטה):
מכדי

אלא לאו רישא בע"ז וסיפא בשאר מצות. תימה לר"י דלוקמא
כולה בשאר מצות ומאי מה שאין כן בשאר מצות כגון שחט
ורק צמח דאינו חייב אלא אחת כדאמר ר' אבהו דמי
ממונות (פסחין לר'): שם תעשה עשאן הכתוב עשיה אחת ור' אבהו
נמי דפליג מודה דלרבי ישמעאל

בשמיטה וריקה ור' עקיבא בהעלאת
חריקה דאינו חייב אלא אחת דמתד
קרא נפקי ושגג בלא מתכוין כגון
שמתכוין לשחוט צמת חולין והיה
כר"ך לשל חולין ונמצאת (ו) של קדשים
דכוותה בשבת נתכוין לחמוך מלוש
ונמצא מחובר ולא היה כר"ך אלא
למלוש דפטור ממלאכת מחשבת
בעינן וי"ל דלא מנינן לפרושי הכי
דמשמע דפטור בשבת לפי ששגג בלא
מתכוין דכה"ג אפילו נתכוין למחבר
זה ונמצא מחובר אחר פטור דאין זה
מלאכת מחשבת וליכא לאוקמי נמי
דמייירי כשנעשה מחשבתו כגון שהיה
כר"ך לחמוך מה שחמך אלא שהיה
סגור שהוא מלוש ונמצא שהוא מחובר
הא ליכא למימר דכה"ג אס פטור
לעינן שבת מאשר חטא זה פטור נמי
לעינן חוץ ומיהו עוד קשה דלוקמא
כולה בשאר מצות כגון (ט) נרצע לזכר
ורצע את הזכר והבא על הצהמה
והביא צהמה עליו דבין לאבי ובין
לר' אבהו לר' עקיבא אינו חייב אלא
אחת והשתא שגג בלא מתכוין
מיתוקם שפיר דמיפטור בשבת מאשר
חטא זה וכגון שנעשית מחשבתו וגבי
עריות לא מיפטר שכן נהגה:

העושה שני בתו גירין, כר"ך
לפרש' למה פירש' כלן
וצל"ג וצפולע וצמופר וצכומב
שיעור טפי מצשאר':

הקושר והמתיר, ל"ע אי
מחייב צמתיר שלא
על מנת לקשור אי לא ומדלא מני ליה'
כדתיני מוחק ע"מ לכתוב אין לדקדק
דכי נמי לא קמי סותר ע"מ לצנות
וצפ' צמה מדליקין (לעיל לא): אמרינן
בזה"ל דבעינן סותר ע"מ לצנות ולפי
מה שפירש רש"י בגמרא (דף עד):
דאי מתרמי ליה תרי קיטרי ביהדי
הדדי בשני חוטין זה אלא זה שרי חד'
ומניח חד' משמע דמחייב בלא על
מנת לקשור' ולשון קטר לא משמע
כפירושו אלא ר"ח פירש וכן משמע
צירושלמי (לעיל לא): אמרינן
ונקשר ממירין ב' הקשרים ומשליכין
לחוך האלמעי וחורין וקושרין שמי
הראשים זה צוה ואין צו אלא קשר אי'
ולפי זה משמע דבעי מתיר ע"מ
לקשור והא' דלא מני ליה צומת וצומת
פירשתי צפרק ב' (דף לא: ד"ה וסוטה):
מכדי

והמעבד את עורו והממחקה והמחכתו הכותב שתי אותיות והמוחק על
מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש
(ט) המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:
גמ'

לקמן צפרק האורג': הפולע. פנמק. פעמים שיש בשני חוטין יותר מדאי ומנמק מהן ומקלישן לזכור. והני כולה ממיקסן ואילין עד קושר וממיר שייכי
ציריעות. ולקמן) מפרש מאי קושר ומאי מתיר איכא: וסופר וקורע. ציריעות הוא: על מנת לספור. פעמים שהקב עגול ואינו יכול לתפוקו יפה אלא"כ
קורעו כדמפרש בגמרא(ט) אכל קורע שלא לתפור לא היו צמשינן: סלד אס סלעז. וכל מלאכת עורו נהגתה צמחשים למשכן בערוותיהן: המולח. לעור:
ממחקה. מגרש עורו: מחספו. מקלעו ומחכתו לרצועות וסגללים: כותב ומוחק. לקמן (דף קג:) מפרש למאי מיבעיא למשכן שכן רושמינן על
קרשי המשכן לידע איזה בן זוגו וכותב את צו ואת צו ומוחק פעמים שטעה: מכבה ומבעיר. בלש שחתם הדוד של סממנין: מכה
בפטיש. הוא גמר כל מלאכה שכן אומן מכה בקורנס על הסדן להחליקו בגמר מלאכה ומתניתין נמי לא מיחייב ליה אלא בגמר מלאכה:
גמ'

דסבור שומן הוא ואלנו. והיינו דשגג דסבור שומן הוא ולא נתכוין
לאכול חלב וחייב. ואף על פי דמתעסק הוא לרצא דהא לא נתכוין
לאכילה איסור חייב דאמר שמואל בכריתות (פ"ד דף יט: ב) בחלבין
ועריות מתעסק חייב שכן נהגה אכל בשבת פטור ללא נהגה והיינו

סייעתא לדידיה דלמר נתכוין לחמוך
את המלוש וחסך את המחובר פטור:
ואביי. אמר לך לעולם כי האי גוונא
אף בשבת חייב ללאו מתעסק הוא
והיכי דמי מתעסק דשאר מצות
חייב קסבר רוק הוא שהיה חלב
נימוח ובלעו ללא איכוין לאכילה
דרוק לאו צר אכילה הוא אלא בליעה
דכתיב (אויב ו) עד בליע רוקי ועלתה
צירו אכילה דהא לא איכוין לאכילה
ודכוותיהו דשבת דפטור נתכוין
להגביה ועלתה צירו חתיכה: דהא
לא איכוין לזרוק דאיסור. והיא
ונמצאת אחרת והיא על
קדשים וכו' תלש זה ונמצא
מחבר אחר (א) (א) בא"ד
בשאר מצות ענין הבא על
החומר והביא עליו זכור
והבא על הפסחה. י"ב ע"י
פרק ד' ממות ד"ד:

לעיו רש"י
קריפ"ר. להחיר (החיר א"ב או
אורג לחותין).
אורדי"ר. להשתות (לעיון
את חותי המתי לקראת
האורג).
לעיו"ש. גירם (גיר מנין
עין במתקן-אריגה. שבו
השתי עובר).

רבינו הגאון
והזרנו לפרק פירוק
אחר ממשו דקשיא דלא
מיתוקמא סיפא דהא
מתניין בע"ז אוקמי הכי,
רישא בע"ז דקתני עשה
שתיים בהעלם א', בשבת
חייב ב' משא"כ בע"ז,
שאם זיבה וקטר וניסק
בהעלם א' אינו חייב אלא
אחת כר' אמי. אבל סיפא
דקתני בשאר מצות שגג
בלא מתכוין חייב משא"כ
בשבת דפטור, בשאר מצות
בלאו ע"ז היא, והיכי דמי
דכאן שהיה סבור שגג
שומן ואכלו ונמצא חלב,
כגון זה ונמצא מצות
הוא דחייב, אבל בשבת
כי האי גוונא מתכוין
לחתוך בתלוש וחתכה
ונמצא דמחובר לקרקע
פטור. ודחי אביי ואמר
לא כי האי גוונא לעולם
אימא לך חייב, והיכי דמי
שגג בלא מתכוין דבשאר
מצות חייב ובשבת פטור,
כגון שנתכוין בבליעת דרוק
ובליעה ונמצא חלב, שאע"פ
שלא נתכוין לאכילה דחייב
בשאר מצות, ובשבת
כה"ג דנתכוין להגביה
דרב תלוש והגביה ונמצא
שמתכוין המחובר (פטור).
אבל אם נתכוין לחתיכה
בעלמא חייב, (בגון) [וכי"ש]
בשאר מצות אם נתכוין
לאכילה בעלמא (חייב).
וכדו' נחמן דאמר המתעסק
בחלבין ובקורס איצ"פ
שלא נתכוין חייב שכבר

ובמלכין וכולהו אינן מפרש שיעורין
לקמן צפרק האורג': הפולע. פנמק. פעמים שיש בשני חוטין יותר מדאי ומנמק מהן ומקלישן לזכור. והני כולה ממיקסן ואילין עד קושר וממיר שייכי
ציריעות. ולקמן) מפרש מאי קושר ומאי מתיר איכא: וסופר וקורע. ציריעות הוא: על מנת לספור. פעמים שהקב עגול ואינו יכול לתפוקו יפה אלא"כ
קורעו כדמפרש בגמרא(ט) אכל קורע שלא לתפור לא היו צמשינן: סלד אס סלעז. וכל מלאכת עורו נהגתה צמחשים למשכן בערוותיהן: המולח. לעור:
ממחקה. מגרש עורו: מחספו. מקלעו ומחכתו לרצועות וסגללים: כותב ומוחק. לקמן (דף קג:) מפרש למאי מיבעיא למשכן שכן רושמינן על
קרשי המשכן לידע איזה בן זוגו וכותב את צו ואת צו ומוחק פעמים שטעה: מכבה ומבעיר. בלש שחתם הדוד של סממנין: מכה
בפטיש. הוא גמר כל מלאכה שכן אומן מכה בקורנס על הסדן להחליקו בגמר מלאכה ומתניתין נמי לא מיחייב ליה אלא בגמר מלאכה:
גמ'

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבא אמר פטור
דהא לא קמייבין: (ב) שם
מתי לא מיתדקא ליה:
(ג) שם משמ' לה לידע
לאיסורא דשבת וידע לה
לאיסור מלאכות: (ד) תוס'
ד"ה אלא וכו' לכל חולין
ונמצאת אחרת והיא על
קדשים וכו' תלש זה ונמצא
מחבר אחר (א) (א) בא"ד
בשאר מצות ענין הבא על
החומר והביא עליו זכור
והבא על הפסחה. י"ב ע"י
פרק ד' ממות ד"ד:

לעיו רש"י

קריפ"ר. להחיר (החיר א"ב או
אורג לחותין).
אורדי"ר. להשתות (לעיון
את חותי המתי לקראת
האורג).
לעיו"ש. גירם (גיר מנין
עין במתקן-אריגה. שבו
השתי עובר).

רבינו הגאון

והזרנו לפרק פירוק
אחר ממשו דקשיא דלא
מיתוקמא סיפא דהא
מתניין בע"ז אוקמי הכי,
רישא בע"ז דקתני עשה
שתיים בהעלם א', בשבת
חייב ב' משא"כ בע"ז,
שאם זיבה וקטר וניסק
בהעלם א' אינו חייב אלא
אחת כר' אמי. אבל סיפא
דקתני בשאר מצות שגג
בלא מתכוין חייב משא"כ
בשבת דפטור, בשאר מצות
בלאו ע"ז היא, והיכי דמי
דכאן שהיה סבור שגג
שומן ואכלו ונמצא חלב,
כגון זה ונמצא מצות
הוא דחייב, אבל בשבת
כי האי גוונא מתכוין
לחתוך בתלוש וחתכה
ונמצא דמחובר לקרקע
פטור. ודחי אביי ואמר
לא כי האי גוונא לעולם
אימא לך חייב, והיכי דמי
שגג בלא מתכוין דבשאר
מצות חייב ובשבת פטור,
כגון שנתכוין בבליעת דרוק
ובליעה ונמצא חלב, שאע"פ
שלא נתכוין לאכילה דחייב
בשאר מצות, ובשבת
כה"ג דנתכוין להגביה
דרב תלוש והגביה ונמצא
שמתכוין המחובר (פטור).
אבל אם נתכוין לחתיכה
בעלמא חייב, (בגון) [וכי"ש]
בשאר מצות אם נתכוין
לאכילה בעלמא (חייב).
וכדו' נחמן דאמר המתעסק
בחלבין ובקורס איצ"פ
שלא נתכוין חייב שכבר

פ"א א מ"י פ"ה מהלכות סוכה הלכה יא טושי"ע
א"ח קומן תרכט סעיף טו:
פ"ב ב (מ"י פ"ה הל' ג)
שם סעיף יב:
פ"ג ג מ"י פ"ה מהלכות טומאת אוכלין הל' ו:
פ"ד ד ש"ס הלכה ז:
פ"ה ה ו מ"י פ"ה מהל' סוכה הלכה ג סגג
עשין מג טושי"ע א"ח ס"י תרכט סעיף י:
פ"ז ז מ"י פ"ח מהלכות כלים הלכה י:
רבינו הגנאל

רבינו הגנאל
איסורייתא דמחוחא.
פירוש אגודות של עציס שקושטין אותן למיכין במספר כן וכן אגודות. צריפי דאורבני. פ"י צריפין ששסכבין אותן במורביות של ערבה, וקושטין את ראשיהן (ו) ונמשלשו אותן מהנה ומתנה בגג, וקושטין עוד קצותן למטה שלא יפדו. פ"י ראשי (מפדנים) כרתי' התקשר מעדות כימה. ואלו הקשרין אין עשין לישלטל בהן. ותן נמי ככלים פרק כ"א בענין (המחיצות) [המחיצות] וכן המתיר ראשי מדין שטורה. נחלקה לאיכה ונשתירו בה שלשה מעדנים של ששה (ששה) טפחים טמאה. ירוקת פוסלית הסוכה, מאי טעמא כיון דלכי יבשי פריה נתייר כמאן דלתינה דמי, ואתו מקום המסוכך בירקות כאורי הוא, ואצ"פ שעשכשו מסוכך הוא, ואם יש בו ג' אפסיה פסולה. אמר ר' אבא אמר רב הונא הברבי ענבים לדרבן לגת אין לו ידות, כלומר אין רצון הברבי בנת להיות בעבים ידות, ולדרבן הוא בעי והידות שואבין היין. ורב מנשיא בר גמדי אמר רב הונא, הקוצר לסיכין אין לו ידות, אבל ד"י אבא דאמר ברבי אין לו ידות, ונמי מילי ברבי דנתיב ליה דלא להוי להן ידות קוצר לסיכין יש לו ידות

(א) פ"ל וי"ה עמוד ערך ס"ק א' ע"ש.

ירקות שאמרו חכמים. צפקת שאדם יוצא בהן ידי מרור חזרת ועולשין ותמכלה ומרבינה דקות הן מאד טינצ"ש זלע"ז הלכך אין חוצצין בהן צפני הטומאה אם סיכך בהן גג ומדרבנן הוא דגזור רבנן עלייהו שלא יסמכו עליהן לחוץ מפני הטומאה דלמא סמכו עלייהו נמי לכי יבשי ומיהו מדאורייתא חייזי דלא מקבלי טומאה דלאו מאלל אדם נינהו ולכי יבשי אין חוצצתן חליצה דמפרש דמפרכי ונפלי ומציאין את הטומאה צעודן לחין דכל כמה דלא יבשו אהל הוא מדאורייתא כדפירש בקונטרס ומה שהזקק לפרש מדרבנן דאי חשיבי אהל מדאורייתא הוא לענין הבאה אם כן לענין חליצה נמי ואי לא חשיבי אהל לענין חליצה אם כן דחשיב צפרק שמיני דלהלות (מ"ח) גזי מציאין ולא חוצצין דהתם היינו טעמא משום דדבר המקבל טומאה אינו חוצץ מפני הטומאה אבל לא שייך למיתלי טעמא צפני דהא מפרש טעמא משום דכי יבשי מפרכי ונפלי ולא מסתבר למימר דאסוכה לחודה קאי דלכאורה אכולה מלתא קאי ועוד דאי צפני תלי טעמא ממתניתין דלהלות שמשעין ליה דקחשיב אורכלין טומאין אלא ודאי מדרבנן הוא דאין חוצצין הכא והא דלא חשיב להו גזי הנהו דלהלות משום דהתם מדאורי' והכא מדרבנן אבל קשה דהיינו מני למימר דלאו מאלל אדם נינהו הא אמרינן צפרק כל שעה (פסחים דף לט:) מה מלך שנקתה צכספ מעשר ח"ץ מרור כ"י ומתאי טעמא ממעט דכדפני דאין יוצאין צו ידי מרור כדפירש שם בקונטרס דהרדפני אינו נקח צכספ מעשר דאינו מאלל ואין צעינן אורכלין דומיא דין ושכר וצקר ואין והגהה היתה שהגיה ה"י יהודה צפירוש רש"י דלא מקבלי טומאה משום דלאו מאלל אדם נינהו ואינו כן אלא מאלל אדם הן וצ"ה חייזי מדאורייתא כל זמן שלא הוכשרו כדתנן במסכת אהלות פ"ח (מ"א) גזי מציאין וחוצצין קחשיב אורכלין טהורין דהיינו שלא הוכשרו וגזי מציאין ולא חוצצין קח חשיב אורכלין טמאין דהיינו שהוכשרו וכן מוכח בזהדי פרק לא יחפור (ב"ב דף ק"ט: ושם) צשמעתינן דרקיין דווקא בתלושין עסקינן דאלו מחוצרין לא מציאין ולא חוצצין כדתנן בפ"ח דלהלות (מ"ה) אלו לא מציאין ולא חוצצין הורעים והירקות המחוברים לקרקע חוץ מן הירקות שזנו חכמים כלומר גזי מציאין וחוצצין דקחשיב התם בריש פרק ח' האירוס והקיסוס וירקות חמור ודלעת ויונית דהנהו אפילו מחוצרין חייזי דקציעי וקיימי ואין הרומ מעענען אבל שאר ירקות המחוצרין מתנענעין ברוח והווי להו כטלית וספינה שהיא שטה על פני המים ואפילו צעידנא דלא נידי ואין מציאין ואין חוצצין מדקמתי צסיפא קשר את הספינה דצדכ שהיא יכול להעמיד כשש את האבן על גזי טלית מציאה את הטומאה הא לא הכי לא אבל כשהן תלושין ומנוחין בחלון או כנגד ארובה חייזי ושאר ירקות כדאמרינן צפרק לא יחפור (ב"ב דף ק"ט: ושם) עשזים שחלשן והניחן בחלון או שעלו מאיליהן בחלון ממעטין:

ד"א ציבורין. פ"ה שאם יבדיל ראשי שיבולים מן הקשין יתפרדו וילכו לאיצוד ו"מ שיכבידו ראשי שזבין על הקשים ולא יתפרדו הקשים מעל הסוכה צרות: **א** פסולת מרובה ע"י האובצין בשרה. אבל אוכל מרובה פסולה אע"ג דאמר צפרק העור והרוטב (חולין דף קטג: ושם) צית שסיככו צורעים טיהרו משום דצטלינהו ש לחלק צית לסוכה דצסוכה לא צטילי דעציד דסתת לה אחר החג אי נמי צעינן דלא מקבלי טומאה צשעת סיכוך משום תעשה ולא מן העשוי אי נמי התם כשעשה בהן שינוי מעשה דצמחשבה לא סלקי מטומאה והכא צשלא עשה בהן שינוי מעשה דצמוכח צתר הכי דפרקי אי הכי מ"ט דרבנן דמה שמתניחן ע"ג הסוכה לא חשיב שינוי מעשה וכן צפרק לא יחפור (ב"ב דף ק"ט: ושם) דאמר ריקין אינו ממעט בחלון כדאמרינן התם משום דלא מצטל ליה ופרקי ותיפוק ליה דהוי דצר המקבל טומאה דלא מהני ציטול צלא שינוי מעשה:

כל
נטמאו קודם שנמלך מיהו ירדה להן מורת קבלת טומאה על

אלא. אחתלמו קאי והכי קאמר אין תחילתו פסול עד שיהא הוא כשיעור שיריו דהיינו אחד אלמא לרבנן שלשה דקאמרינן לעיל למצוה דאי לעכב הא מני לא רבי יוסי ולא רבנן: **איסורייתא דסורא.** חצילי קנים שהיו עושין למכור צשוק ומוכרין אותם צמנין: **מסכבין צהן.** ואין צהס משום גורת אורכ דכל ימות השנה לפי שאין דרך להצניעם צאגדס: **אלא למינא צעלמא.** אגדינהו עד שימכרו והלוקמן לייצן ממיר אגדן הלכך המסכך צהן לשם סוכה אינו רריך להמיר אגדן: **צריפי.** כמין כוך עגול ככוצע ונמצאים צתוכו צידי עופות: **דאורינני.** עשוי מענפי ערצות וגודלין אורו ממחמו פיו רחב ולמעלה קושרין ראשי הנצרים צחצל קשר אחד כעין כלי מלודות צזדין דגיס קנים שעושין צגומא שקורין יונק"ש אבל אין צריף שלשה וצרבעה צתי אריגה כמו שיש למצודה: **ראשי מעדנים.** קשר העליון. מעדנים כמו התקשר מעדנות כימה (איוב לח): **מספאי.** לצד פיו הוא קלוע: **דשירי** להו. ממיר ראשי החוט שהוא קלוע צו ואינו רריך להפקיע הקלועיה: **שאינו עשוי לטלטל.** כגון זה שמשמיר קשר העליון אם אמת מטלטלו הוא ניתק מאליו שאין לו אלא פיו קלוע כמין גדיל לחחו את הנצרים: **ירקוס שאמרו חכמים.** צפקת שאדם יוצא בהן ידי מרור חזרת ועולשין ושאר צצרותיהן דקות הם טינצ"ש זלע"ז הלכך אין חוצצין צפני הטומאה אם סיכך בהן גג ומדרבנן הוא דגזור עלייהו ואל יסמכו עליהן לחוץ מפני הטומאה דלמא סמכו עלייהו לכי יבשי נמי. מיהו צעודן לחין חוצצין מדאורייתא משום דלא מקבלי טומאה דלאו מאלל אדם נינהו (דאי מקבלי טומאה לא חייזי צפני הטומאה) ולכי יבשי אין חוצצתן חליצה דמפרש דמפרכי ונפלי: **ומציאין את הטומאה.** צעודן לחין וכל כמה דלא יבשי אהל הוא מדאורייתא: **ופוסלין צסוכה משום אויר.** כשיעור שאיר פוסל צה דהיינו צשלשה טפחים כדאמרינן לקמן צפירקין (דף ק"ט.) איר צשלשה. ולא משערינן להו לפסול כשיעור שאר סכך פסול דאוכל הראוי לקבל פסול אינו פוסל אלא צצארבעה טפחים צצאמצע וצצרבע אמות מן הצד אלא כי איר דיינינן להו לחומר' וצשלשה: **הצוצר לגת.** הצוצר ענבים לדרוך אותם אין להם ידות להציא העץ טומאה על האוכל לפי שאינו רריך לצית אחיה ולא ניחא ליה צהן וכי צצרצו ידות לטומאה צצהור והרוטב (חולין דף ק"ט.) הני מילי ציד הצריכה או צכלי או צצאכל: **הקוצר לפכך.** אין הקשין מציאין טומאה על האוכל דלא ניחא ליה צציצורין דאוכל צצסכך לא מיציעי ואי לאו דפסולת מרובה עליו היה פסול לה לצוכה: **מאן דאמר.** דקוצר לסכך אין לו ידות: **כל שכן צוצר.** לגת דלא ניחא ליה צצהן דאין לו ידות: **דנמלייה לחמריה.** מוצאות את היין ומפסידות: דלא ליצדין. ניחא ליה צצאכל המחוצר צהן שאם יבדיל ראשי צצלבים מן הקשים שמה יתפורו וילכו לאיצוד: **נימא דרב מנשיא.** דאמר קוצר אין לו ידות תנאי היא: **סוכי סאנים.** ענפי תאנים: **פריילין.** זמורות: **מכצדות.** ענפי דקל: **כשירין.** לסכך: **על ידיות.** כדי צית יד סמוך לאוכל אף הוא רריך ציטול שגס הוא מקבל טומאה: **לרבי אבא.** דאמר צוצר אין לו ידות אבל קוצר יש לו ודאי תנאי היא על כרחיה מציעי למימר אלא דאמרי כצחריס דאמרי יש לו דאילו תנא קמא לא מיתוקס כותמיה דהא אמר אין לו ואי צקוצר לאכילה ונמלך לסיכוך כל שכן דהוה ליה למימר יש לו וקאמר אין לו הלכך לא מיתוקמא כרבי אבא: **אלא לרב מנשיא.** דאמר קוצר לסכך אין לו מי מידחק לאוקמי מילתיה כתנאי ולמימר אלא אמרי כתנא קמא וצחריס פליגי או מוקמינן למתניתין צקוצר לאכילה ונמלך לסכך ומשום הכי אמרי צחריס דיש לו ידות אבל צקוצר לסכך צחריס מודו נמי דאין לו: **ומי בטלה מחשבה.** קבלת טומאה צצבי ואפילו לא ידי מחשבה ראשונה ומי בטלה קמיתא צצמחשבה צצתרייתא:

סכך פסול דאוכל הראוי לקבל פסול אינו פוסל אלא צצארבעה טפחים צצאמצע וצצרבע אמות מן הצד אלא כי איר דיינינן להו לחומר' וצשלשה: **הצוצר לגת.** הצוצר ענבים לדרוך אותם אין להם ידות להציא העץ טומאה על האוכל לפי שאינו רריך לצית אחיה ולא ניחא ליה צהן וכי צצרצו ידות לטומאה צצהור והרוטב (חולין דף ק"ט.) הני מילי ציד הצריכה או צכלי או צצאכל: **הקוצר לפכך.** אין הקשין מציאין טומאה על האוכל דלא ניחא ליה צציצורין דאוכל צצסכך לא מיציעי ואי לאו דפסולת מרובה עליו היה פסול לה לצוכה: **מאן דאמר.** דקוצר לסכך אין לו ידות: **כל שכן צוצר.** לגת דלא ניחא ליה צצהן דאין לו ידות: **דנמלייה לחמריה.** מוצאות את היין ומפסידות: דלא ליצדין. ניחא ליה צצאכל המחוצר צהן שאם יבדיל ראשי צצלבים מן הקשים שמה יתפורו וילכו לאיצוד: **נימא דרב מנשיא.** דאמר קוצר אין לו ידות תנאי היא: **סוכי סאנים.** ענפי תאנים: **פריילין.** זמורות: **מכצדות.** ענפי דקל: **כשירין.** לסכך: **על ידיות.** כדי צית יד סמוך לאוכל אף הוא רריך ציטול שגס הוא מקבל טומאה: **לרבי אבא.** דאמר צוצר אין לו ידות אבל קוצר יש לו ודאי תנאי היא על כרחיה מציעי למימר אלא דאמרי כצחריס דאמרי יש לו דאילו תנא קמא לא מיתוקס כותמיה דהא אמר אין לו ואי צקוצר לאכילה ונמלך לסיכוך כל שכן דהוה ליה למימר יש לו וקאמר אין לו הלכך לא מיתוקמא כרבי אבא: **אלא לרב מנשיא.** דאמר קוצר לסכך אין לו מי מידחק לאוקמי מילתיה כתנאי ולמימר אלא אמרי כתנא קמא וצחריס פליגי או מוקמינן למתניתין צקוצר לאכילה ונמלך לסכך ומשום הכי אמרי צחריס דיש לו ידות אבל צקוצר לסכך צחריס מודו נמי דאין לו: **ומי בטלה מחשבה.** קבלת טומאה צצבי ואפילו לא ידי מחשבה ראשונה ומי בטלה קמיתא צצמחשבה צצתרייתא:

ירדן

(א) ג"ל אמר אפילו,
(ב) שבת נ"ז: ודף נ"ז: כלים
פ"ה מ"ט קדושין ע"ו.
[מנחות ס"ט]. (א) ג"ל אמר,
ירב"ש (ירוביקר"ש).
אגמון.
טיב"ש. דקות. רות.

רבינו הגנאל (המשך)
דניחא ליה לסכוכי בהן.
לימא כמנא, סוכי, פ"י
אמיר, תאנים ובהן תאנים
פריילין ובהן ענבים קשין
ובהן שכולים מכבודות
ובהן תמרים, כולן אם
פסולת מרובה על האוכלין
כשרה ואם לאו פסולין,
אתרים אומרים עד שיהו
קשין מרובין על הידות
ועל האוכלין. מאי לאו
בהא קמיפלגי, תנא קמא
סבר הקוצר לסיכוך אין לו
ידות, לפיכך תני עד שיהא
פסולת מרובה על האוכל
כלבד. ואתרים סברי יש לו
ידות וידות כמו האוכל הן
ופסולין הן לסיכוך, לפיכך
[תני] עד שיהא פסולת
מרובה על האוכל ועל
הידות. ר' אבא [ד]אמר
ברבי אין לו ידות אבל
קוצר יש לו ידות, תנא
הוא, דהא תנא קמא אמר
אין לו ידות. לרב מנשיא
נמי תנאי הוא, דהא אתרים
אומרים יש לו ידות. ודחה
לא לעולם אפילו אתרים
מודו דהקוצר לסיכוך אין
לו ידות, והא כגון שקצין
לאוכלה, שצריך להיר כרי
להיות חופש בהן אוכל,
לפיכך כמו האוכל הן
חשובין להכניס הטומאה.
וכבר פירשנוהו דין הידות
בפרק העור והרוטב. וכיון
שקצין לאכילה אצ"פ
שנמלך עליהן מאכילה
לסיכוך, מורת הידות לא
וזה מפליגה, ואקשינן אי
הכי אפילו לרבנן לא
בטלה טומאה מינייהו,
דהא קיימא לן דלא בטלה
טומאה במחשבה, אמאי
משהירי. דתנן בפרק כ"ה
בכלים כל הכלים

החופר והחורש⁶⁴ כלן מלאכה אחת הן. פי' וכלם אבות חלוקים והתנא מנה אחד מהם. ולא דמו לבורר וזורה ומרקד שהם נמנים שלש מטעמ' דפרישנא במתני⁶⁵, דהני אין תשמישו של זה במקום תשמישו של זה.

האי מאן דשדא פיסא לדקלא ואתר תמרי חייב ב' אחת משום תולש ואחת משום מפרק. פרש"י ז"ל⁶⁶ מפרק מן האילן פירות שעליו. והקשו בתוספות⁶⁷ דא"כ אין לך תולש שאינו חייב שחים, ועוד דלא דמי לדש כלל שנוטל החטים מן הקליפות⁶⁸ ודמי למפרק שהוא תולדה דדש שמפרק החטים מן הקשי' שהם בתוכם.

אביי אמ' אין מעמר⁶⁹ אלא בגדולי קרקע. הקשו בתוספות⁷⁰ דהא אמרי' במסכת י"ט⁷¹ דמביאים עצים מן הקרפף אפי' מן המפוז', ואמאי והא הוי מעמר שהוא בגדולי קרקע ומעמר אסור בי"ט. ותירצו שאין משום מעמר אלא במעמרו במקום גדול או מעיקר תחלת מקום לקיטתו כמקושש [ב]שדה וכדהוה אמרי' הכא האי מאן (דדליף) [דכניף] מלחא ממלח[ת]א, דדוקא ממלחתא אבל זה שכבר היה כנוס בקרפף ונתפור אין בו משום מעמר, ואפי' בשבת. וי"ל למורנו הרב ז"ל בזה (ה)טעם אחר כתבתיה שם בס"ד⁷².

כל מילתא דהויא במשכן אע"ג דאיכא (למידק דאיכא) דדמיא לה חשיב לה. וא"ת א"כ למה לא מנו [שובט] מפני שהוא בכלל מסיך ולא מנו מדקדק מפני שהוא בכלל אורג כדאית' לקמן⁷³. י"ל דלא דמו דהויא⁷⁴ בכלל אורג ומסיך ממש ותקו' והכשר שלהם, אבל אלו כל (אלו תחלת) אחת עומדת בפני עצמה, דזורה לבירור העפר ובורר ליטול הצורות ומרקד ליטול המורסן וכדפרש"י ז"ל⁷⁵. אי נמי כדפרש"י ז"ל⁷⁶ שזה ברוח וזה ביד וזה בכלי.

אימא אף משום זורע. פרש"י ז"ל⁵⁷ דאי עביד להו אף בהדי זורע לא מחייב אלא חדא. והקשו בתוספות⁵⁸ דא"כ זומר [ד]חייב משום נוטע בלבד אי עביד להו בהדי זורע חייב תרת, ואי איפשר לומ' כן, דהא קתני שכולם מלאכה אחת הן ואינו חייב על כולם אלא אחת. נ"ל לתרץ לדעת רש"י ז"ל דהתם כשעשאם כולם דכיון דאיכא נוטע מיפטר אף זומר בהדי נוטע, והיינו דפריש לן רב דבכולהו ליכא אלא חטאת אחת, אבל בעושה מקצתם בלבד איפשר שהוא חייב שחים כגון זומר וזורע, ונמצא רבוי המלאכות ממעט הקרבנו'. ועוד הקשו בתוספות דא"כ לא הוה ליה למנקט לישנא חייב משום כן. לכך פרש"י ז"ל⁵⁹ דלענין התראה קאמר, שאם הת(י)רו בזומר משום נוטע חייב אבל אם הת(י)רו בו משו' זורע פטו', דלא מסיק הזומר אדעתיה דעביד מלאכה שיש בה משום זורע וסבור הוא דאחוכי מחייכי ביה. ובהכי ניחא הא דמפרש לעיל כלן מלאכה אחת הן לענין שאינו חייב אלא⁶⁰ פי' דלענין התראה קאמר דהא לא הוי זומר בכלל זורע ע"כ.

ואומרי' בתוספות⁶¹ דכלהו אבות נינהו כדמשמע לישנא דתוספתא גופא דקתני כלן מלאכה אחת הן, וכי בעי למימ' דהוי תולדה מפ' לה בהדיא, ואלו התרה בכל אחת מהן משום עצמה חיובי מחייב, אלא דאשמעי' רב (דלא תנויי) [דלא תרויי] בזומר משום זורע לא מחייב מטעמ' דאמרן. ולענין התולדה אי מחייב משום התראה דנפשה נמי או לא מחייב אלא בהתראה דאב דידה, פלוגתא היא בתוספות ולקמ' בפ' 62 בס"ד. ומורי נ"ר מפרש דרב פריש לן דכי קתני כלן מלאכה אחת הן דמשמע דהוו אבות היינו משום זורע ונוטע, אבל כולהו איך תולדות נינהו⁶³.

מפרק, עיי"ש. 67 ר' תוד"ה ואחת. 68 נ' דחסר כאן ועי' רמב"ן ר"ן ושיטה לר"ן, ובאג"ט מלאכת דש סק"ב. 69 לפני': עימור. 70 ביצה לא, א ד"ה מן. 71 שם. 72 טרם זכינו לחי' רבנו שם ועי' חי' הרא"ה שם ואג"ט מל' מעמר סק"ב. 73 עה, ב ועי' תוס' עד, א ד"ה אע"ג. 74 אצ"ל: דהויין. 75 להלן עה, ב ד"ה הרי, עיי"ש. 76 במתני' לעיל ע"א ועיי"ש ד"ה הזורה ובאג"ט זורה ס"ג. 1 ר' ביצה יד, א. ועי' רש"י (ד"ה וליחשב) שפי' דדמי לדש,

57 ד"ה אימא. 58 לפני' לי, ועי' שיטה לר"ן וראש יוסף. 59 עי' תוד"ה משום (וע"ע מהר"ם וראש יוסף) ושיטה לר"ן. 60 נדצ"ל: שאינו חייב אלא אחת, דלענין התראה הא קאמר דלא הוי זומר בכלל זורע. 61 עי' תוס' הנ"ל ולעיל הע' 54. 62 לכאורה צ"ל: נפ'רש], ועי' חי' רבנו להלן צוב, ד"ה ולר' אליעזר וקלא, ד"ה מה. 63 וכ"כ בשיטה לר"ן. 64 לפני': החורש והחופר והחורץ. 65 לעיל ע"א ד"ה הזורה. 66 ד"ה

תנא תאמר והחומר שחפר בסבין והניח העפר במקומו ושלשתן מיירי שעשאן בשדה :
היתה לו גבשושית וכו' בשדה חייב משום חורש .
שכרבה פעמים אדם חורש שאין דעתו אלא לסקך בעפר לחיטוף השדה ולא לזריעה והילכך כל חיטוף השדה חייב משום חורש :

ואפילו גר' יסודה דאמר חייב במלאכה שאינה זריכה לגופה . גבי הולאת המטה , ה"מ מחטוף שמפנה פתו מן הטומאה :

תנא הקולר והבזר וכו' כולן מלאכה אחת הן . פי' כולן אבות הן אלא שהם מענין אחד ומנין באחד וזה בזרעים וזה בזאילנות וכן פי' רבינו יסונתן ז"ל דבולן קולר הוא אלא שהן שם זה נופל על זה ואבות הן כל אחת ואחת ולא תולדות אלא שאב אחד הוא ולא שנים ושלשה ולא מיחייב מכל התמשה אלא חטאת אחת ע"כ :

האי מאן דשרח פסח לדקלא ואחר תמרי וכו' ואחת משום מפרק . פרש"י ז"ל זרק פיסת רגבים לדקל והסיר התמרים מן הדקל חייב משום מפרק דכוס תולדה דדש. דמה דש מפרק התבואה משבולי' גם זה מפרק האילן שאינו סובל כל כך מלשון מפרק את התמור , ואינו מחזור דאין דיכה בתמור אלא בתולדו , והטעם שבזריקת האבן נפל אשכול של תמרים ובנפילתו לארץ נפרו התמרים מן האשכול והרי הוא כגשירת גרעינין מן השבולת :

והמנפץ והמנפץ . פי' ניפוף פסח מגבוליו ומיפוט שמנפץ גרעינין הכמלאין בתוך למד גפן שכן חורע שלו וכולו דש גמור יניכו ואב אחד הוא אלא ששם משתנה . אבל בלמד רחלים וחלים חיטוף שלו נקרא מנפץ במשנה והוא אב בפני עצמו ואינו תולדה דדש :

[דף ע"ד ע"א] **וליהשוב** נמי כותש . דהא הואי במשכן שהיו כותשין הסמנין להסיר קליפתן החיונה לנטוע יפסא אלא כיון דמתיא לדש ותיא תולדה דידה לא חשיב וככא נמי כיון דכולהו תלחה דמיין להדי אחאי חשיב להו :

אמר אבוי שכן עני אוכל פתו בלא כתישה . שומד אע"ג דהואי במשכן לא חשיב אלא מלאכות התבואות שהיו במשכן כגון דש וזורה ובורר דהכל עבדי להו מה שאין כן בתישה דלאו הכל עבדי לה שיהי עני אוכל פתו בלא כתישה והוי ליה תולדה דדש . ופי' הרא"ה ז"ל דעני לאו דוקא דאיכא אפילו מרקד נמי לא ליהושב מדאמרינן בסוף פירקין שק עני אוכל פתו כתישה בלא דדוב בני אדם פנייהם הם לבני תישה ולא חשקי פטירים גמורים ומישתחא הוא והילכך

כיון דרוב העולם אוכלין פתן בלא כתישה לא חשיבא אבל עניים דתישה בלוטה מיעוטא הוא וכיון דאין רוב העולם אוכלין פתן עיסה בלוטה חשיבא , ומיחו לענין חלה הוא דמחייב דרחמנא אמר 'ראשית עריסותיכם . והא דאמר' צריך חזוקא דהואי במשכן חשיבא וקרי ליה אב לאו למימר דכל המלאכות שהיו במשכן היו תבואות אלא ה"ק דהואי במשכן וחשיבא קרי לי' אב . ור"ת ז"ל פי' וליחשוב נמי כותש , דקס"ד שהיו כותשין השעורים ועשין מהן פת לבדוק החלת שהיו נותנין אותו תוך פת של שעורים , ופריק דבלא כתישה היו בודקין , ולא נהיר פי' זה וכמו שדחאו הרמב"ן ז"ל :

ה"ג רבה אמר * בורר ואוכל פחות מכשיעור וכו' . ולא גרסי' אלא אמר רבה ללא לפרוקי קושיא דרב חסדא אחי דהא ודאי פחות מכשיעור לבשל אסור וכדאקשי ליה רב יוסף אלא לא שמיע ליה לרבה קושיא דרב חסדא אלא לפרוקי דברייתא אחי והא דרבה סיפא ורישא צבורר לבו ביום , וכן פירש הרא"ה ז"ל :

אלא אמר רב יוסף בורר ואוכל ביד בורר ומניח ביד , פי' כדי לאכול לאלתר . בנפשה ובכרה לא יצטרך ואם בירר חייב חטאת ואפילו כדי לאכול לאלתר . וכתב הרא"ה ז"ל דלרב יוסף לא נלכדה לפרושי דינא דקטן ותמחווי אלא ניחא ליה למכלל במתניתא פירושה דכולהו דיני ע"כ . וי"מ דמלישנא דברייתא משמע ליה הכין דלא שייך בורר דמשמע מותר לכתחלה גבי חייב חטאת אלא גבי חייב חטאת שייך פטור אבל אסור והיינו קטן ותמחווי וגבי פטור אבל אסור שייך מותר , והילכך תלחה דיני קתני וכן תירץ הרמב"ן ז"ל . וי"מ דבקטן ותמחווי דפטור אבל אסור ה"מ כדי לאכול לאלתר הא לבו ביום חייב חטאת . וכן נראה דס"ל לקמן לרב ירמיה דבקטן ותמחווי לבו ביום חייב חטאת ולא לאלתר אסור . וכן נראה מהא דפ"ק דביצה המולל מלילות וכו' מנפח על יד ואוכל אבל לא בקטן ולא בתמחווי וההיא לאלתר היא דמותר ביד ואסור בקטן דאלו להניח אפילו לבו ביום אסור כדתנן המולל מלילות וכו' ואם ניפח ונתן לטוף יד חיטוף חייב וא"ר אלעזר וכן נשבע דבהא נמי דרך ברירה כק :

בורר ומניח אוכל מתוך פסולת . פי' ביד ולאכול לאלתר אבל פסולת מתוך אוכל לא יצטרך ואפילו ביד ולאכול לאלתר משום דדרך ברירה ליטול פסולת מתוך אוכל :

אלא אמר רבי בורר ואוכל לאלתר . בורר ומניח לאלתר . כתב הרא"ה ז"ל דהיינו לאכול לאלתר באותו מעמד ודוקא אוכל מתוך פסולת דרב יוסף ורב המנוח

הגה"ה
א"ח לפיניו א"י
א"ב א"ב רב
חטאת :

במזרח וזרק במערב, ולקמן בשמעתין נמי שוגג בלא מתכוין כגון דסבר שומן הוא ואכלו דהיינו נתכוין לחתיכה זו שהיא שומן ואכלה דכוותה גבי שבת נתכוין לחתוך תלוש זה ונמצא שהוא מחובר וחתכו, ועוד דנתכוין לזה ועשה מלאכה בזה אפילו מחיוב לחיוב מלתא אחריתא [היא] במס' כריתות דרב ושמואל פטרי ליה משום מתעסק ואפילו בחד מינא כגון נתכוין ללקוט תאנים ולקט תאנים וכל שכן תאנים וענבים, כולה כדאיתא התם.

אלא מאהבה ומיראה. פרש"י ז"ל מאהבת אדם ומיראתו, ואחרים פירשו מאהבת עבודה זרה עצמה לפי שהיא נאה בעיניו או מיראתה שלא תריע לו, והכל עולה לטעם אחד שכל שאינו חושב שהוא אלוה ולא נתכוין לעבודת אלהות בע"ז אף על פי שהוא עובדה לרבא פטור, ואף על פי שאמרו יהרג ואל יעבור אם עבר אינו נהרג בכ"ד ואפילו מאהבה ומיראה דליכא אונס ממש אלא שהוא מתיירא ממנו פטור, וא"ת היכי קתני משא"כ בשבת, איכא למימר אמיראה וכגון דאנסו ליה ממש דבשבת פטור שהרי אמרו יעבור ואל יהרג, וי"א בדין הוא דהו"ל לאקשווי הכי אלא ארישא נמי אקשי ליה, וראיה לדבריהם הא דאמר"י ואביי אמר לא שגג בלא מתכוין כגון סבור רוק הוא ובלעו, ולמה לי למימר הכי הא אפשר ליה לפרשה במאהבה ומיראה וקיימא כולה בע"ז דלא קשיא אלא לרבא, אלא ש"מ דלאביי נמי לא מתוקמא ליה בהכי אלא דעדיפא ליה אקשי ארישא גופא, ולדברינו הראשונים אביי לדבריו דרבא קא מתרץ דמהכא לא ש"מ ולא משום דתיקשי ליה לדידיה.

דף ע"ג ע"א. ירושלמי גבי אבות מלאכות ארבעים חסר אחת ולמה לא תנינן הושטה עמהון רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי מפני המחלוקת ר"ע ותכמים רבי יהודה בן לוי ר' יהושע בן לוי בשם רבי יתר עליהון הושטה ולמה לא תניתוה עמהון שכל המלאכות באחד וזו בשנים שכל המלאכות יש להן תולדות וזו אין לה תולדות ע"כ, וטעם נכון הוא זה, ומעביר ארבע אמות ברה"ר היינו טעמא דלא תני ליה משום תולדה דמוציא הוא, דכל ארבע אמות של אדם רשותו הוא וכשהוא מוציא חוץ לד"א שלו מוציא מיקרי, והאי הוא גמרא דגמירי לה לחייבו משום מוציא (לק' צ"ו ב'), תדע דאלו לא סמכו ליה אמוציא אינו חייב מיתה שאין עונשין מהלכה למשה מסיני אלא א"כ נסמכה לתורה שבכתב.

מכה בפטיש פירש"י ז"ל הוי גמר מלאכה שכן האומן מכה על הסדין בשעת גמר מלאכה, ואיני יודע טעם לזה שאין זו גמר מלאכה אלא אימון ידיו של אומן הוא וכה"ג לאו מלאכה היא כדאיתא בהדיא בריש פרק הבונה (ק"ג א'), אלא מכה בפטיש היינו שהאומן מכה בפטיש על הכלי להשוות עקמיותו וכן על האבן שבבנין להשוותה לחברותיה והיינו גמר מלאכה, כך פיר"ח ז"ל.

ע"ב. הא דאמרינן במאן דשדא פיסא לדיקלא ואתר תמרי חייב משום מפרק, פירש"י ז"ל שאף זה מפרק תמרים

ע"ב. למ"ד אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה. פירש"י ז"ל דהיינו רבי טרפון דאמר מה לזה מביא שתי אשמות ור"ע דאמר מביא שתי אשמות סבר בעי ידיעה, ויש עליו קושיא ממה ששינונו שם (כריתות כ"ב ב) ומודה ר"ע לרבי טרפון במעילה מועטת ואמר"י בהדיא בגמ' מדברי שניהן נלמוד אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה, אלא ר"ע עצמה טובה קמ"ל, אלא מ"ד אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה היינו ר' יוסי דאמר התם (כ"ג א') ר' יוסי אומר אין שנים מביאין אשם אחד והיינו טעמא משום דבעינן ידיעה בתחלה כדבעינן בחטאת. וק"ל הכא מי איכא מאן דלא בעי ידיעה בתחלה והרי א"א לו להתנות ולומר אם ודאי מעלתי זה אשמי ואם ספק זה אשמי כלומר אשם תלוי כמו שמתנה גבי ספק מעילות התם, שאין מביאין אשם תלוי על שפחה חרופה, וי"ל אם רצה להביאו יכול להתנות ולומר אם ודאי מעלתי זה אשמי ואם ספק תהא נדבה, ואם תאמר הרי מביא קדשים לבית הפסול, דלמא סבירא ליה כמ"ד מותר להביא קדשים לבית הפסול, א"נ שאם הקדישו קדוש ולא בעי ידיעה, כך תירצו בתוספות, ולי נראה דהכא נמי אפשר בלא ידיעה כגון שבאו הוא וחבירו על שתי נשים ואחת מהן שפחה חרופה ויכולין שניהן להתנות ולומר כל אחד אם ודאי אני בעלתי זה אשמי ואם חבירי זה אשמו, ולמאן דבעי ידיעה בתחלה אי אפשר, וזה יותר נכון.

דף ע"ב ע"א. אמר ליה במעשה דלאחר הפרשה קאמרת וכדרב המנונא א"ל אין. פי' ופליגא דעולא דאיהו אמר למ"ד אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה ואילו עולא אפילו למ"ד לא בעי ידיעה בתחלה במעשה דלאחר הפרשה מודה, וטעמא דרב דימי משום דמדמה להו לעולות שאם עבר על עשה והפריש קרבן וחזר ועבר על עשה כולן מתכפרין בקרבן אחד והכי נמי למאן דלא בעי ידיעה לא שנא, ועולא סבר מי דמי התם לא קבע ליה על איזה מהם קרבנו בא אבל הכא קרבנו קבוע ונקבע על בעילה ראשונה שהופרש עליה ואתא רבין ופליג ואוקמה כעולא ופריש לתרתי מילי, כך מפורש בתוספות, וק"ל דהא משמע מתיזהא דרב המנונא דבמעשה דלאחר הפרשה ליכא מאן דאמר, וי"ל דה"ק דלמא לאחר הפרשה קאמרת וכרב המנונא והכי קאמרת אפילו למאן דבעי ידיעה בתחלה אינו חייב עכאו"א אלא לאחר הפרשה הא קודם הפרשה מחלוקת ר"י ור"ל היא, ועולא נמי דאמר קודם הפרשה למ"ד לא בעי ידיעה אינו חייב אלא אחת לאו למימרא דלמאן דבעי ידיעה חייב עכאו"א אלא מחלוקת, נמצאו עולא ורב דימי בורחין מן הספקות ומן המחלוקת ואתי רבין וכללינהו לתרווייהו ופרשינהו כנ"ל.

ע"ב. נתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר, פירש"י ז"ל כגון סכין המוטל בערוגת ירק ונתכוין להגביהו וחתך את הירק, וכן יש עליו לפרש לחתוך תלוש זה וחתך מחובר זה, ואין זה מחזור ונכון, וקשיא עליה הא דגרסי' בפ' הזורק (צ"ו ב') נתכוין לזרוק ארבע זורק שמנה אם אמר כל מקום שתמצא תנוח חייב ואם לאו פטור ואצ"ל נתכוין לזרוק

קתני לאו עיקר קושיא משום קנן ותמחוי בלחוד שא"כ היה אפשר לו לאומרה בלא תוספת ולא הו"ל לרב המנונא להחליף התירוץ לגמרי, אלא משום דקשיא נמי מידי נפה וכברה קתני כמו שכתב רש"י ז"ל, ויש מקשים היכי תיקשי מידי נפה וכברה קתני שהרי סתם בורר בנפה וכברה הוא דמחייב עליה אלמא עיקר דרך בורר בכך, ותניא נמי לקמן חייב ואוקימנא בנפה וכברה ולא מקשינן מידי נפה וכברה קתני, ולא קושיא הוא כלל, דאנן הכי מקשינן כיון דרישא מוקמת ביד סיפא נמי ביד הוא ולא בנפה וכברה ולא בקנן ובתמחוי שאם היה כן היה לו לתנא לפרש כן, אבל בתירוץ דאביי לא קשיא מידי משום דבורר ואוכל בורר ומניח לאלתר משמע ובורר סתם לבו ביום משמע.

והתניא חייב. פרש"י ז"ל היינו הא דתניא לעיל בתירוץ דאביי ולבו ביום לא יברור ואם בירר נעשה כבורר לאוצר וחייב חטאת ואי הא דרב אשי בבורר ואוכל לאלתר מותר לכתחלה הוא וליכא פטור אבל אסור, ואין הפירוש הזה נכון, משום דמוקמינן לה בנפה וכברה ואם כן היכי קתני רישא לאלתר מותר והא אמרינן במס' ביצה ובנפה ובכברה לא יברור כ"ש בשבת שאסור, ויש לפרש דברייתא אחרת היא ופולגתא דרב אשי ורב ירמיה מדיפתי בשני מיני אוכלין שאין בהן פסולת כלל לפיכך נחלקו בה בקנן ובתמחוי ואפילו לבו ביום דמר פטור ומר מחייב אבל לאלתר מותר, וברייתא דלעיל באוכל ופסולת מעורבין ובקנן ובתמחוי ומשום הכי לבו ביום חייב חטאת ומיהו לאלתר מותר, אבל מצינו לר"ח ז"ל שפירשה לברייתא דלעיל לאוקימתין דנחמני בבורר ביד ואפילו הכי לבו ביום חייב חטאת, ופולגתא דרב אשי ורב ירמיה בקנן ובתמחוי ולא לאלתר, ובנפה וכברה לעולם חייב חטאת שנעשה כבורר לאוצר, וכן עיקר דליכא ברירה בכלי מותרת בשבת כלל בין בקנן בין בנפה, ותניא התם בביצה (י"ב ב) המולל מלילות מע"ש למחר מנפח על יד על יד ואוכל אבל לא בקנן ולא בתמחוי והיינו לאכול לאלתר דאלו להניח אפילו לבו ביום אסור כדתנן המולל מלילות של חטים מנפח על יד ואוכל ואם נפח ונתן לתוך חיקו חייב ואמר ר"א וכן לשבת, אלא ודאי בבורר ואוכל לאלתר היא ואפילו הכי בקנן אסור,*) וכן משמע דמהך ברייתא הוינן, ומתרין לה כפי אוקימתא קמייתא לרווחא דמילתא לומר דאינון פליגי בקנן לאלתר אבל בנפה אפילו לאלתר מודה והיינו ברייתא, ומיהו אפי' לאוקימתא דאביי דינא הכי הוא.

וכתב עוד ואע"ג דגרסינן (גיטין כ"ז ב) לענין מי שאבד לו גט אם מצאו לאלתר כשר ואמרינן היכי דמי לאלתר ואמרינן כל שלא עבר אדם שם ואחרים אמרו כל שלא שהה אדם שם, הכא כיון דאשכתן מפורש בתלמוד ארץ ישראל כוותיה עבדינן, ומסקינן לשמעתיך שיעור מה שמיסב על השולחן

מן הדקל, ותמה אני בוצר וגודר ומוסק ליחייב שטים, אלא עיקר הפי' כדברי האומר שהן נתלשין עם המכבדות ואחר כך דשין אותן, שמחמת דשדא פיסא לדיקלא נתלשו המכבדות מהדקל וכשהן נופלין לארץ מכוחו הן נחבטין ונדושיין ונפרקיין התמרים מן המכבדות והיא תולדה דדש.

דף ע"ד ע"א. שכן עני אוכל פתו בלא כתישה. יפה פירש רש"י ז"ל דלעולם במקדש הויא ומחייב עליה אבל מאחר שהיא בכלל בורר ויפה כח בורר מכותש כי הכל בוררין ואין הכל כותשין לפיכך מנו בורר ולא כותש, וקרוב לזה פר"ח ז"ל שאמר אע"ג דכתישה מלאכה הוא האי דלא חשיב [להן] בהרי אבות מלאכות משום דלא חשיבא שלא כל אדם אוכל בכתישה לפיכך אינה אלא כתולדה ע"כ, ואע"פ שאמרו בריש פרק הזורק (צ"ו ב) דהך דהוה במשכן חשיב וקרי ליה אב, שאני כתישה שישנה בכלל חברותיה, ורבינו תם ז"ל נדחק בה ופירש וליחשוב נמי כותש שהיו כותשין שעורים לנסיוני דתכלת שטומנין אותו בתוך פת של שעורים ואופין אותו אם נשתנה פסול ואם למעליותא נשתנה כשר וקס"ד שאין אופין פת אלא בכתישה ופריק הכי כמה עניים אוכלין פיתן שלא בכתישה ולא היו כותשין ג"כ במשכן, וקשיא ליה הא דאמר ר"פ לקמן שביק תנא דידן בשול סממנין דהוה במשכן ונקט אופה אלמא אפייה ליתיה במשכן, ופריק ה"ק שביק תנא דידן בישול שהוא מן המלאכות הצריכות מחמת עצמן ונקט אופה שאינו אלא בשביל נסיון תכלת, ואין הפי' הזה נכון אצלי לפי שלא נאמר נסיון זה במנחות (מ"ג א) אלא בלוקח תכלת צבוע ומשום חששא דקלא אילן ובמשכן הן עצמן צובעין אותו כדתנן והצובע, ועוד שאלו היו אופין במשכן כלל היו מונין אבות מלאכות ארבעים שאע"פ שאופה ומבשל שוין אינן לגמרי דבר אחד עד שלא ימנו שתייהן, ויותר היה ראוי למנותן שטים מבורר וממרקד וזורה.

וכי מותר לאפות לבו ביום וכי מותר לבשל לבו ביום אלא אמר רבה וכו'. פי' מסברא קסבר רבה שאין בבורר פחות מכשיעור חיוב כאופה פחות מכשיעור שאין דרך ברירה בכך אלא כאוכל ומצא פסולת בחתיכה שהוא אוכל, ומפריש פסולת מתוך אוכל הוא שמותר, ורב יוסף אמר דכיון דכשיעור חייב פחות מכשיעור נמי אסור דדרך בירור הוא שכל בורר קימעא קימעא הוא בורר עד שמצטרף לחשבון גדול, אי נמי רבה לאו לפרוקי קושיא דר"ח אתא אלא לפרוקי ברייתא אתא וקושיא לא שמייע ליה, ועולא ורבה תרוייהו אברייתא קיימי וגמרא דקא מסדר להו בתר אתקפתא, וכן במקומות הרבה בתלמוד כאותה דבפ"ק (ה"א) בהנחה על מקום ד'.

והא דאמר רב יוסף בקנן ובתמחוי לא יברור ואם בירר חייב חטאת. אוסופי הוא דקא מוסיף אלישנא דברייתא משום דאורחא דתנא הכי שאינו מדלג מיד ממותר לנפה וכברה שהוא חייב ומניח בנתיים קנן ותמחוי שפטור אבל אסור, ומשום הכי קאמר דהאי ולא יברור דקתני בבא באפי נפשיה הוא לפטור אבל אסור, והא דאקשינן הכא מידי קנן ותמחוי

(* מכאן עד סוף הדיבור ליתא באחד מכת"י, ונראה הכונה דלפר"ח ניהא דהקושיא מהברייתא דשמעתין, והא דמתרין לה בנפה וכברה כאוקימתא דר"י היינו לרווחא דמילתא, כיון שהרין אמת אף לאביי.

שכן עני אוכל פתו בלא כתישה. וא"ת ומה בכך מ"מ לחשוב כותש משום כתישת סממנין שהיתה במשכן, דמאי נפקא מינה במה שעני אוכל פתו בלא כתישה, מ"מ לענין סממנין מלאכה חשובה היא²³⁰, וי"ל דלאו דוקא נקט שכן עני אוכל פתו בלא כתישה דה"ה נמי שכן עני (שוחק) [צובע ב]סממנין בלא כתישה, ואע"ג דבמשכן עבוד כתישה דאין עניות במקום עשירות, מ"מ לא חשיב אב אלא מה שעני ועשיר רגילין לעשות²³¹. וא"ת א"כ מרקד נמי לא לתני שכן עני אוכל פתו בעיסה בלוסה²³² כדאמרי' בסוף פרקין²³³, יש לומר דרוב עניים אינם אוכלין בלא הרקדה²³⁴, ומ"מ מצטרפין הסובין לענין חלה, דקרינא ביה מלחם הארץ הואיל ויש הרבה עניים שאוכלים בעיסה בלוסה, אבל לענין כתישה רוב עניים אוכלים בלא כתישה אפי' אותם שאינם אוכלים בלא הרקדה, ור"ת

בתוד"ה ואחת. 225 עיין במנ"ח שם ד"ה אך, דסברת ר' שמואל דמפרק שייך באוכל הטמון בפסולת, וכאשר מפריד האוכל חייב משום מפרק, וכן נראה מרש"י בכמה מקומות, ולכן תמה שם ד"ה אך, עמ"ש באו"ח סי' שכא, יט דאסור לקלף שומים ובצלים א"כ מקלף לאכול מיד, דהאיסור בזה משום בורר, ולפי ר' שמואל דהוי מפרק לא מהני היתרא ד"לאלתר", דזה מהני רק בבורר, והעלה דאפשר שגם הקליפה הוי אוכל והוי אוכל מאוכל, ועיין בברכת אברהם עמ' לח אות ה' שתמה דהרי אין קליפות האלו ראויים למאכל אדם, וכמו"כ אין האשכול שבו תלויים הענבים ראויים למאכל אדם, וראה מ"ש ליישב. 226 לו, ב. 227 עה, ב. 228 כ"כ תוד"ה אע"ג והריטב"א. 229 עיין ברש"י לקמן עה, ב ד"ה הרי, וראה ריטב"א דזורה משמש לבירור העפר, בורר לנטילת הצרורות, ומרקד לנטילת המורסן. 230 כה"ק תוד"ה שכן וחי' הר"ן. 231 עיין ברש"י סוד"ה שכן, דודאי כותש הוא אב מלאכה, וראה מהר"ם שלפי"ז נראה דס"ל לרש"י דאי עביד כתישה בהדי דש חייב על הכתישה בפני עצמה, ועיין שפת אמת, וראה חי' רעק"א שתמה דמשמע מרש"י דכותש הוי אב וחייב תרתי, וא"כ משכחת לן מ' מלאכות, והאיך דרש רבי אלה הדברים דיש רק לט מלאכות, ופשוט שאינו חייב רק משום דש, וכן נראה מדברי רבינו כאן, וראה רש"ש. 232 כה"ק תוד"ה שכן והריטב"א וחי' הר"ן. 233 לקמן עו, ב. 234 עיין בחי' הר"ן דעני שנזכר כאן לגבי כתישה הכונה לרוב בני אדם, שנחשבים כעניים לפי שאוכלין פתן ללא כתישה, ואין כותש אלא

ואחת משום מפרק. פרש"י²²² מפרק את התמרים מן המכבודות, ולא נהירא דלא דמי לדש²²³, ורשב"ם²²⁴ פי' שיש על התמרים קליפה עליונה וכשהוא מכה בתמרים מפרק את הקליפה מן התמרה, והוי כמו דש שמפרק את התבואה מן השבולת²²⁵, וכן משמע בברכות בכיצד מברכין²²⁶ שיש להם קליפה עליונה.

[עד, א] אע"ג דאיכא דדמי לה חשיב לה. והא דלא חשיב שובט ומדקדק דלקמן בפירקין²²⁷, מפני שהם לגמרי בכלל מיסך ואורג²²⁸, והא דלא פריך ולחשוב נמי מנפץ שהיו מנפצים הפשתן לעשות מהן יריעות, היינו משום דהוי דש ממש, אלא שזה בתבואה וזה בפשתן, אבל זורה ובורר ומרקד הם ג' דברים שאין האחד יכול לבורר מה שחבירו בורר²²⁹.

בשביעית כיון שאין עושין כן והוא נתכוין לעצים שרי, ואם נתכוין לזימור אסור, והיינו דאמר הלב יודע וכו'. 222 ד"ה מפרק. 223 עיין בתוד"ה ואחת, בחי' הרמב"ן ובר"ן בפ"י לרי"ף שהבינו מפ"י רש"י דחייב משום מפרק משום שמפרק האילן ממשאו (וראה במנ"ח דש אות ב' שהעיר דלא נמצא לשון זה ברש"י), ועיין בר"ן בפ"י לרי"ף שיש לתמוה על רש"י למה אמרו שיש חיוב מפרק רק בתמרים ולא בשאר פירות כבוצר או אורה, ועוד הקשה בריטב"א דלפי רש"י אין לך תולש שאינו חייב שתים, ובחי' המיוחסים לר"ן כתב דרש"י תמוה לפי שאין דישה רק בתלוש ולא במחובר. ועיין ברמב"ן ובר"ן דס"ל דחייב תרתי, דכשהאשכול נתלש מהאילן חייב משום תולש, וכאשר הוא נחבט בקרקע והתמרים נפרדים מהאשכול חייב משום מפרק, וראה שפת אמת שמפרש כן בשיטת רש"י, וראה במנ"ח שם ד"ה ובגמרא, שתמה על הר"ן למה יהא חייב דוקא בהפרדת התמרים מהתלוש משום מפרק, ולמה לא יהא חייב בתולש תמרים מהמחובר משום מפרק, וכי יגרע מחובר מתלוש. (ותמיהתו אינה לפי מ"ש בחי' המיוחסים דמפרק הוי רק בתלוש). עוד הקשה המנ"ח שם ד"ה אך על שיטת הר"ן, דלפי דבריו נמצא דמי שתולש פירות מענפים תלושים חייב משום מפרק, והרי בחולין קזו, ב מבואר דאילן שנפשח הרי הוא כתלוש, ואיתא ברמ"א או"ח סי' שלו, ח דמותר לתלוש הפירות, ואין בזה לא משום קוצר ולא משום מפרק, וכתב דלכן לא היה נראה לתוס' פי' רש"י, וכמו"כ הקשה השפת אמת על שיטת רש"י לפי פי' איך מותר לתלוש ענבים מאשכול תלוש. 224 הו"ד

בגדולי קרקע והתבאר במציעא פרק פועלים¹⁰⁰ שכל שבבהמה לא נקרא גדולי קרקע וכמו שאמרו שם מה דיש מיוחד שהוא גדולי קרקע ופועל אוכל בו וכו' יצא החולב והמחבץ וכו', עד שפי' שהמפרק האמור בחולב תולדת ממחק וכשהוא חולב ממחק את הדד ומחליקו ויש מפרשים בכל מפרק שהוא תולדת גוון שכל שמסיר מעליו דבר המכבידו הוא תולדת גוון ואין הדברים גראין שא"כ למה אמרו¹⁰⁰ חולב אדם עז לתוך הקדרה ומ"מ אי משום דישה הוא ראוי לומר כן שכל שבא מאוכל לאוכל אינו דישה, וכן כל (שמשתנה) [שאינו משתנה] כגון זיתים וענבים שסחטן למשקין, אין כאן דישה אלא ודאי משום דש הוא וחזרה קושיא למקומה אלא שיש אומרי¹⁰¹ הואיל והבהמות רבות בארץ כגדולי קרקע הם וכמו שאמרו בברכות¹⁰² מירבא מארעא רבו מינק לא ינקי אבל חלוון גדל בים ולא בארץ כלל, ואין הדברים מחוורים כל כך. ושם תאמר וכל עצמה של שמועה ר"ל אין דישה אלא בגידולי קרקע היאך אפשר להעמידה והלא בסוחט אמרו שאיסורו משום מפרק¹⁰³ אלא שמקצת רבנים נתבו שלא נאמר בסחיטה דין מפרק אלא בסחיטת פירות אבל סחיטת בגדים משום מלכין היא [וכבר ביארגוה במסכת ביצה¹⁰⁴] ¹⁰⁵. ולענין השמועה יש מפרשים שזה שורק לא תלש התמרים מעיקרן שאלו כן ודאי חייב משום תולש אלא שהיו כבר תלושין ועומדים בין המכבדות וכשורק השירן וע"ז אמר שאין זה דרך תלישה ולא דרך פירוק אחר שאין מחוברין מעיקרן הא במחוברין מעיקרן יש בהם משום תולש ומכל מקום אף הם מודים שאין כאן משום מפרק שאלו כן הקוצץ את המחובר חייב שתיים ובהדיא אמרו האי מאן (דנקיב) [דקניב]¹⁰⁶ סילקא חייב שתיים ולא הוזכר בו מפרק כלל ואין זו ראייה שהחותך את הסילקא אינו מפרק שאין מפרק אלא מוציא דבר ממקום שנסתר שם ומפרישו ממנו.

חריצים שהם סביב הים שממשיכין מי הים לתוכם והחמה שרפתם ונעשה מלח בתוך אותם החריצים ואחר כך מוציאים אותה מן החריצים ועושין ממנה (כל) [תל]¹⁰⁷ סביב החריץ וחזורין וממשיכין מים לתוך החריצים המאסף אותו המלח בשבת ועושה ממנו תל חייב משום מעמר ואין אומרי שאין עימור אלא בגדולי קרקע אעפ"י שבדישה פסקנו שאין דישה אלא בגידולי קרקע^{107*} דישה לחוד ועמור לחוד ומ"מ גדולי המחברים¹⁰⁸ פסקו שאין¹⁰⁹ עמור אלא בגדולי קרקע ופטור אבל אסור.

צד 179).

189 דף פט.

195 ליתא בכי"א.

190 להלן דף קמד:

196 התקון ע"פ כ"פ.

191 וז"ל ס' השלמה להלן לדה עה ע"א:

197 התקון ע"פ כ"פ.

אמר רבה בר פפא מאי טעמייהו דרבנן אין דישה אלא בגדולי קרקע, ובפר' המצניע גרסי' חולב משום מאי מחייב משום מפרק ומפרק תולדה דדש הוא והא אין דישה אלא בגדולי קרקע, קשיין אהודי, לא (קשיין אהודי, לא) קשיא, (הא) דאמרי' בפרק כיצד מברכין מרבא (דארעא) [מארעא] מינק לא ינקי מארעא, וכיון דמארעא רבו גדולי קרקע הם, אבל חלוון שגדל בים לאו גדולי קרקע הוא.

*197 וז"ל ס' השלמה (כ"י) להלן לדה עה ע"א: ואיכא דמפרק הא דרבנן (דאין דישה אלא בגדולי קרקע) מהלכתא (מקום) [משום] הוא דחולב, ועד דקא אמ' (רבה) [רבא] האי דכניף מלחא ממלחתא חייב משום מעמר אביי אמ' אין עמור אלא בגדולי קרקע, וקיימ' לן דאביי ורבא הלכתא כרבא ומאי שנא עמור מדישה, ואית דגרסי לעיל רבה, ויש לומר שאני עמור מדישה דאע"ג דאין דישה אלא בגדולי קרקע יש עמור שלא בגדולי קרקע.

192 דף מ:

198 רמב"ם הלי שבת פ"ח ח"ה.

193 ע"י רש"י להלן דף קמג: ד"ה אין

סוחטין, רמב"ם הלי שבת פ"ח ח"ה.

194 בביה לדה ל. ד"ה מעתה (ירושלים)

